

Sprendimų teorijos aktualijos¹

Prof. habil. dr. Borisas Melnikas

*Vilniaus Gedimino technikos universitetas
Saulėtekio 11, LT-2040 Vilnius*

Profesorius Stasys Puškorius 2001 m. išleido vadovėlių aukštosios mokykloms „Sprendimų priėmimo teorija. Kiekybiniai metodai“.

Vadovėlių recenzavo Vilniaus universiteto Kokybės vadybos katedros profesorius habil. dr. Adolfas Kaziliūnas (šiuo metu LTU profesorius), Klaipėdos universiteto Vadybos katedros profesorius habil. dr. Antanas Makštutis (šiuo metu LKA profesorius) ir LTU Valdymo teorijos katedros docentas dr. Konstantinas Sasnauskas.

Vadovėlis rekomenduotas Aukštųjų mokyklų bendrųjų vadovėlių leidybos komisijos (2001-08-29 Nr. 05A-106).

Profesoriaus S. Puškoriaus parengtas leidinys yra tiesiogiai skirtas Lietuvos teisės universiteto studentams, studijuojantiems viešojo administravimo, mokesčių, savivaldos institucijų, muitų administravimo ir Europos Sąjungos politikos ir administravimo magistrantūroje. Be to, šis leidinys gali būti sėkmingai panaudotas ir daugelyje kitų studijų, tuo labiau, jog jame nagrinėjami metodai gali būti plačiai taikomi rengiant kursinius ir baigiamuosius darbus, atliekant įvairius mokslinius tyrimus, rengiant disertacijas viešojo administravimo bei teisės ir valdymo klausimais.

Kartu reikia reiklia pažymėti, jog šis leidinys gali būti panaudotas ne vien tik studijuojant. Jo medžiaga yra labai naudinga daugeliui specialistų, dirbančių tiek vadybos ir administravimo, taip pat viešojo administravimo, tiek kitose srityse; šiuo leidiniu gali naudotis valstybės tarnautojai, mokslininkai įvairiose švietimo ir mokslo bei studijų grandyse dirbantys dėstytojai, taip pat politikai, verslininkai, plataus profilio teisininkai.

Galima sakyti, jog leidinys daugeliu požiūrių yra *universalus*. Jo medžiagą galima panaudoti sprendžiant *praktinius* administravimo uždavinius, pagrindžiant įvairias socialinės ekonominės raidos koncepcijas, racionalizuojant valdymo struktūras: vadovėliu galima pasinaudoti ir versle, ir viešajame sektoriuje.

Leidinyje parengtas labai kokybiškai. Medžiaga

apie įvairius kiekybinius metodus išdėstyta paprastai ir aiškiai, ją puikiai gali suprasti netgi skaitytojai, neturintys specialaus matematinio ar kitokio panašaus išsilavinimo. Pateikta daug konkrečių metodų taikymo pavyzdžių, o dalis metodų aiškinama sprendžiant aktualius praktinius uždavinius. Toks medžiagos pateikimo būdas leidžia gana giliai suvokti kiekybinių metodų esmę. Leidinyje pateikta daug iliustracijų, kai įmanoma, siūlomi grafiniai uždavinių sprendimo būdai.

Leidinyje ne tik naudingas studijuojant bei praktinėje veikloje, bet ir labai laiku išleistas ir išplatintas. Leidinio paskleidimas bus naudingas tuo, jog leis vadybos ir administravimo praktikoje sustiprinti *racionaliųjų pradą* priimant valdymo sprendimus. Ši aplinkybė yra ypač svarbi tuo požiūriu, jog leidžia įveikti visuomenėje susiformavusį *valdymo, kaip neracionalių arba nepakankamai racionalių veiksmų, stereotipą*: ne paslaptis, jog daugelis valdymo ir vadybos dalykų praktikoje yra siejama visų pirma su vadovų intucija, kūrybingumu, psichologinėmis nuostatomis. Taip šiek tiek ignoruojamas formalizuotinių sąlygų ir kiekybiškai įvertinamų argumentų prioritetiškumas. Skaitytojai, perskaitę knygą, supras, jog valdymas ir vadyba yra labai sudėtingas mokslas, turįs savo priemones ir griežtus kiekybinius metodus.

Leidinio aktualumą lemia ir tai, kad Lietuvos integracijos į Europos Sąjungą laikotarpiu labai svarbu vadybos ir administravimo studijų Lietuvoje turinį kaip galima didesniu mastu *suderinti* su šių studijų turiniu prestižiškiausiuose Vakarų universitetuose. Šia prasme atsižvelgtina į tai, kiek daug dėmesio kiekybiniams metodams šiuo metu yra skiriama šiuolaikinėse vakarietiškoje vadybos ir administravimo teorijose. Pavyzdžiui, paanalizavę daugumą vadybai ir administravimui skirtų mokslinių straipsnių, skelbiamų tarptautinių mokslo organizacijų ar rimtuose užsienio leidiniuose, matysime, jog aktualių vadybos ir administravimo problemų sprendimas beveik visais atvejais siejamas su kiekybinių metodų panaudojimu siekiant rasti optimalius sprendimų variantus, pagrįstai vertinti susiklosčiusias raidos tendencijas bei argumentuotai nustatyti „priežasties – pasekmės“ priklausomybę. Prestižiškiausiuose Vakarų universite-

¹Stasys Puškorius. Sprendimų priėmimo teorija. Kiekybiniai metodai: Vadovėlis. – Vilnius: Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras, 2001. – 152 p., 36 paveikslai, 49 lentelės.

tuose studijuojant vadybą ir administravimą, kiekybiniais metodams yra teikiamas prioritetas. Beje, skiriant daugiau dėmesio Lietuvos kiekybiniais metodams universitetuose organizuojamos vadybos ir administravimo studijose pas mus vykdomų studijų kokybė ne tik būtų „priartinta“ prie Vakarų standartų, bet ir būtų teigiamai paveiktas mūsų universitetuose rengiamų specialistų *administracinių gebėjimų plėtojimas*: mūsų specialistai būtų pajėgūs kur kas rimčiau ir atsakingiau spręsti daugelį aktualių vadybos ir administravimo klausimų. Šis teiginys yra ypač opus vertinant *viešojo administravimo* specialistų rengimo perspektyvą.

Atskirai pažymėtina ir tai, kad šis leidinys yra viena pirmųjų kiekybiniais metodams vadybos studijose skirtų publikacijų *lietuvių kalba*: ši aplinkybė yra vertintina kaip svarbi prielaida tobulinti studijų metodinį aprūpinimą ir intensyvuoti tiek savarankišką studijuojančiųjų darbą, tiek savarankišką specialistų praktikų kvalifikacijos tobulinimą.

Galima teigiamai įvertinti ir leidinio *sandarą*.

Pirmojoje dalyje – „Vadyba ir kiekybiniai metodai“ pabrėžiama, kad valdymo pagrindas – tai priimami sprendimai, reikalaujantys rimto pagrindimo, optimalių variantų paieškos bei įgyvendinimo padarinių įvertinimo. Pažymima, kad sprendimais siekiami tikslai gali būti įgyvendinti įvairiais būdais; savo ruožtu tiek ieškant tinkamiausių sprendimų, tiek šiais sprendimais numatomų tikslų įgyvendinimo būdų būtina taikyti *specifinius metodus*, tarp jų – *operacijų tyrimo metodus*. Sveikintina tai, kad leidinyje yra gana išsamiai parodytos operacijų tyrimo metodų taikymo galimybės, atskleista šių galimybių įvairovė.

Antrojoje dalyje – „Tiesinis programavimas“ atskleidžiamos įvairios tiesinio programavimo taikymo galimybės, formuluojami praktiniai vadybiniai užda-

viniai ir pateikiami jų sprendimo būdai, prioritetą teikiant grafinio, „lentelių“ ir simplekso metodų panaudojimui.

Trečiojoje dalyje – „Diskretusis programavimas“ apibūdinamos vadybinės situacijos, kuriose taikytini diskrečiojo programavimo metodai. Apžvelgti diskrečiojo programavimo uždavinių sprendimai. Smulkiau nagrinėjamas vienas iš jų – sprendimas „atkirtimo“ metodu.

Ketvirtojoje dalyje – „Tinklinis planavimas“ atskleidžiamas tinklinio planavimo turinys, nagrinėjamos skirtingos tinklinių planų formos. Pabrėžiama, kad taikant tinklinį grafiką yra geriau panaudojami materialieji, žmogiškieji išteklių, iš anksto nustatomos įvairios sąveikos problemos, numatomos „silpnosios“ vietos, o tai įgalina padidinti valdymo efektyvumą. Aprašyta tinklinio grafiko sudarymo procedūra.

Penktojoje dalyje – „Masinio aptarnavimo sistemos“ pateikti uždaviniai, sprendžiami remiantis masinio aptarnavimo teorija, išnagrinėti vadybinėje praktikoje pasitaikantys atvejai.

Šeštojoje dalyje – „Sprendimų medžiai“ nagrinėjama sprendimų medžių diagramų sudarymo metodika. Pateiktos ir išnagrinėtos įvairios praktinės situacijos.

Septintojoje dalyje – „Lošimų teorijos metodai“ pateiktos pagrindinės sampratos, aprašyti įvairūs lošimų teorijos uždavinių sprendimo būdai.

Kaip svarbus leidinio privalumas paminėtina tai, jog autorius parinko daug praktinių pavyzdžių, iliustruojančių įvairias vadybos sritis.

Apibendrinant galima dar kartą teigiamai įvertinti išleistą vadovėlį ir pasidžiaugti, kad lietuvių kalba parengtos vadybinės literatūros fondas pasipildė dar vienu vertingu leidiniu.

Borisas Melnikas – Vilniaus Gedimino technikos universiteto Verslo vadybos fakulteto Tarptautinės ekonomikos ir vadybos katedros vedėjas, Lietuvos teisės universiteto Valstybinio valdymo fakulteto Valdymo teorijos katedros profesorius, socialinių mokslų habilituotas daktaras.

Telefonas +370 5 2 32 80 20

Elektroninis paštas vadyba@vv.vtu.lt

Apžvalga įteikta 2003 m. kovo mėn.